

MADEN ÇIKARMA ENDÜSTRİLERİ

VE

SİVİL ALAN

SONUÇ BELGESİ: ETKİLEŞİMLİ TARTIŞMA SERİSİ - MART 2022

İçindekiler

4

Giriş

6

Oturum I: Hasmane
Siyasi Ortamların
Araştırılması ve Ele
Alınması

10

Oturum II: Sivil Alanı
Geniştlemeye Yönelik
Yaklaşımların
Geliştirilmesi

14

Oturum III: Adil Geçişe
Yönelik Alanın
Kapatılmasının Sonuçları

18

Sonraki
Adımlar ve
Daha Fazla
Katılım

19

Ek: Seçme İlgili
Kaynaklar

20

İletişim

Giriş

Maden çıkarma endüstrilerinin yönetişiminin iyileştirilmesi için mücadele eden aktivistler, son on yılda önemli kazanımlar elde etmiştir. Uluslararası, ulusal ve bölgesel ölçeklerde, net bir şekilde belirlenmiş norm, standart ve yasalar artık maden çıkarma endüstrisi değer zinciri genelinde bilgilerin açıklanmasını gerektirmektedir.

Bu normların, kaynakların ruhsatlandırılması ve çıkarılması için yapılan sözleşmeler, imtiyazların güvenceye alınması için yapılan ödemeler, kaynakların çıkarılmasından elde edilen gelirlerin yönetimi ve ilgili varlıkların yararlanma hakkına ilişkin şeffaflığın teşvik edilmesi üzerinde önemli bir etkisi olmuştur. Aktivistler, sonuç olarak elde edilen verileri, yolsuzluğa ve kaynak gelirlerinin yanlış yönetimine ışık tutmak ve maden çıkarma sektörlerinin daha iyi yönetimi ile daha güçlü denetim ve halkın katılımı mekanizmalarını savunmak için kullanmış, bunun yanı sıra bu konulardaki kapasitelerini, erişimlerini ve etkilerini daha da geliştirmiştir.

Bu arada iklim adaleti hareketleri, ekosistemlerimizin ve toplumlarımızın sağlığını ve esenliğini korumak için ekonomilerimizin fosil yakıtlara dayanan enerji üretimine bağımlılıktan uzaklaşarak korumaya ve yenilenebilir enerjiye dayanan sıfır karbonlu bir geleceğe hızla geçiş yapmaları gerektiği yönünde - halen kısmi ve eksik ancak yine de gelişmekte olan - bir görüş birliği oluşturmuştur. Bu geçiş, daha sürdürülebilir ve eşitlikçi bir geleceği desteklemek amacıyla, eşitsizlik, hak ihlalleri ve doğal sistemlerin ve ötekileştirilmiş toplulukların sömürülmesi gibi hakim ekonomik sistemlere özgü kusurlara çare bulma olasılığı sunmaktadır.

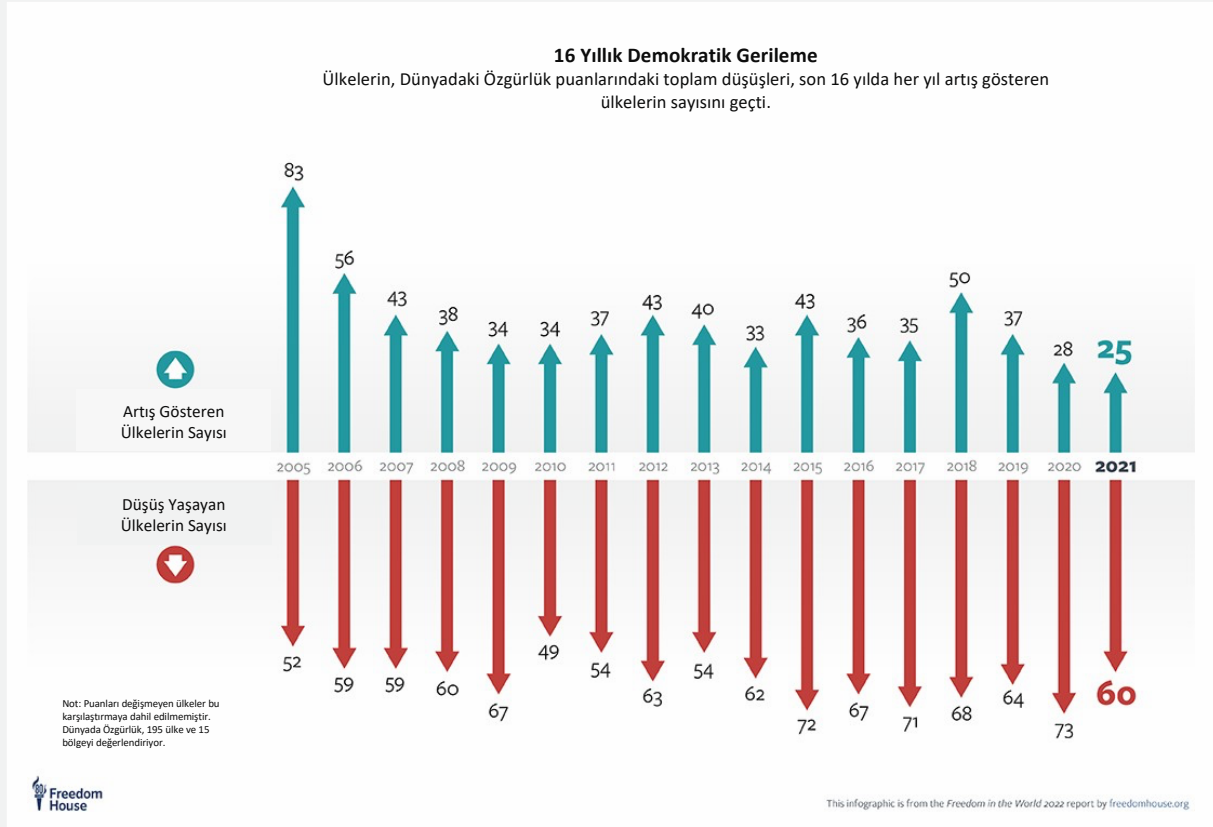
Ancak bu kazanımlar, aktivistlerin kamu yararı ile ilgili konularda örgütlenme ve kendilerini ifade etme olanaklarının daraltılmasına yönelik paralel bir eğilim olan sivil alanın kapatılması tarafından tehdit edilmektedir. Dünya çapında, özellikle de zengin kaynaklara sahip ülkelerde, hükümetler, sivil toplumun örgütlenme, toplanma, ifade ve halk katılımı özgürlüklerini kullanma yetisine bazı kısıtlamalar getirmiştir.

Bu kısıtlamalar barışçıl protestoların acımasızca engellenmesinden kaynaklara erişime engeller getirilmesine, kendini çevrimiçi ifade etmenin suç kabul edilmesine, iletişimin ve sivil faaliyetlerin kapsamlı bir biçimde gözetlenmesine ve aktivistlerin taciz edilmesine ve hapse atılmasına kadar değişmektedir.

Özellikle açıklığa, özgürlüğe ve kamu kaynaklarının şeffaf yönetişimine yönelik devam eden hareketi önlemek için, aktivistlere yönelik ulusötesi baskı olaylarının arttığı ve Şubat 2022'nin sonunda demokratik bir ülkenin otoriter komşusu tarafından ürkütücü bir şekilde işgal edilmesiyle doruğa ulaştığı görülmüştür. COVID-19 salgını ve hareket serbestliği, toplanma, ifade, katılım, özel hayat ve bilgiye erişim hakları üzerinde ciddi etkileri olan acil durum tedbirlerine yaygın bir şekilde başvurulması, bu eğilimleri daha da kötüleştirmiştir.

Bu kapanan alan, doğal kaynakların daha iyi yönetişimine ulaşma çabalarına zarar vermektedir. Örneğin, enerji geçişi bağlamında yönetim söz konusu olduğunda, sivil özgürlükler üzerindeki kısıtlamalar, düşük veya sıfır karbonlu bir geleceğe geçişlerin - önemli ölçekte halk katılımı, yerel topluluklar üzerindeki etkilere ilişkin mülahazalar veya eşitlik, adalet ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemeye yönelik çabalar olmaksızın - seçkin zümrenin hakimiyetinde olması ihtimalini artırmaktadır.

Bir yandan maden aktivistlerine ait sivil alana getirilen kısıtlamalara direnirken diğer yandan maden çıkarma endüstrilerinin daha iyi yönetişimini ilerletmeye devam etmek ve sıfır karbonlu bir geleceğe "adil bir geçişin" nasıl sağlanacağı gibi hususlarda halk katılımını teşvik etmek için, sivil toplumun yenilikler yapması, işbirlikleri kurması ve eşgüdüm içinde olması gereklidir. Dünya genelinde, ortaklar, bu hedefler doğrultusunda ilerlemek için araştırmalar yapmakta, boşlukları ve fırsatları belirlemekte, koalisyonlar kurmakta ve yeni yaklaşımlar benimsemektedir.

"Büyüyen bir Demokrasi Boşluğu" – 2022 Dünyada Özgürlük raporu, sayfa 2, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2022/global-expansion-authoritarian-rule>

2022'nin Ocak ve Şubat aylarında, bir grup kuruluş¹ bir araya gelmiş ve maden çıkarma endüstrilerinin daha iyi yönetişimini, maden çıkarma aktivistleri için genişletilmiş sivil alanı ve sürdürülebilir bir geleceğe adil bir geçişi teşvik etmek üzere çalışan ve özellikle sivil topluma ve akademik çevreye mensup olan yaklaşık 40 uygulayıcı ve uzmanı bir araya getirmiştir. Katılımcılar, üç etkileşimli sanal oturum sırasında araştırma bulgularını gözden geçirmiş ve aşağıdaki konuları incelemek üzere küçük grup tartışmalarına ve genel tartışmalara katılmıştır:

- Maden çıkarmaya ilişkin aktivizme yönelik hasmane siyasi ortamların araştırılması ve ele alınması: zorlukların anlaşılması, hedeflerin yeniden düşünülmesi ve evrilen yaklaşımlar
- Maden çıkarma yönetişimi aktivistlerine yönelik sivil alanı savunmak ve genişletmek için mevcut strateji ve yaklaşımları geliştirmek ve tamamlamak
- Adil geçişlere yönelik sivil alanın kapatılması eğilimlerinin sonuçları

Bu sonuç belgesinde, katılımcıların bu çalışmayı ileriye taşımak için önerdiği stratejiler ve yaklaşımlar dahil olmak üzere, söz konusu oturumlardaki tartışmalar özetlenmektedir.

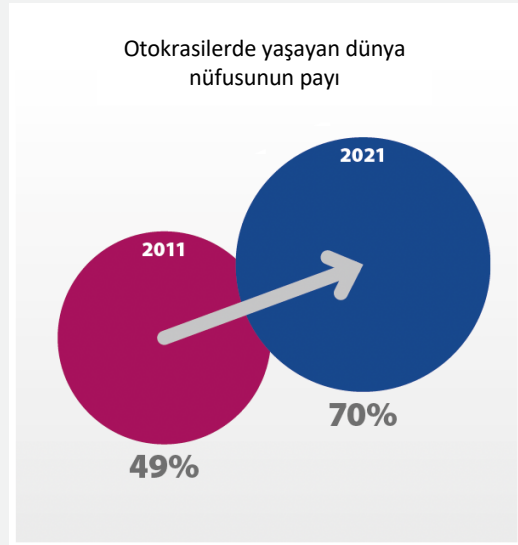
¹ Bir araya gelen katılımcılar arasında, Columbia Sürdürülebilir Yatırım Merkezinin (CCSI) Danışmanı Leila Kazemî'nin yanı sıra Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü (IDS), Uluslararası Kâr Amacı Gütmeyen Hukuk Merkezi (ICNL), Doğal Kaynak Yönetişim Enstitüsü (NRGI), Oxfam America ve Publish What You Pay (PWYP) yer almıştır.

Oturum I

Hasmane siyasi ortamların araştırılması ve ele alınması

İlk oturumumuz, hasmane siyasi ortamların araştırılması ve ele alınmasına odaklanmıştır. Maden çıkarma yönetişimini iyileştirmek için kısıtlı sivil alana sahip ortamlarda çalışan kişilerin karşılaştıkları zorlukları ve söz konusu zorlukların, bu ortamlarda maden çıkarma yönetişimi üzerinde çalışan aktörlerin hedefleri ve yaklaşımlarında ne ölçüde düzenlemeler gerektirdiğini anlamayı amaçladık.

Giriş sunumlarında, özellikle maden çıkarma yönetişimine yönelik aktivizm için sivil alanın kapatılmasıyla ilgili hakim eğilimleri ve dinamikleri değerlendirdik.

"Otokrasilerde Yaşayan Dünya Nüfusunun Oranı" - 2022 Demokrasi Raporu, Sayfa 6, http://v-dem.net/democracy_reports.html

Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü'nden Rosie McGee, demokrasi-yanlısı seferberlik (2019 "protesto yılının" gösterdiği gibi) tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşmış olsa da,² son 15 yıldır sivil alanda sürekli bir bozulma olduğunu gösteren araştırmalara dikkat çekti.³

Sivil alan üzerindeki - kuruluşların üzerindeki resmi yasal kısıtlamalardan ifade ve basın özgürlüğü üzerindeki kısıtlamalara, dijital yollarla bilgiye erişimin ve iletişimin düzenlenmesine ve denetlenmesine, aktivistlerin ve sivil toplum kuruluşlarının (STÖ'ler) taciz, eziyet ve şiddet için hedef alınmasına kadar uzanan - artan kısıtlamalara yönelik eğilimler, COVID-19 salgını sonucunda yürütme organının görevlerinin ötesine geçmesi, ifade özgürlüğünün sınırlandırılması ve çevrimiçi alanlar üzerinde daha sıkı kontroller uygulanmasının⁴ yanı sıra gözetleme teknolojilerinin daha fazla kullanımıyla daha da kötüleşmiştir.⁵ Sivil toplumun gittikçe daha kısıtlayıcı hale gelen bu ortama verebileceği karşılıklar bunları atlatma, geçiştirme veya bunlara karşı koyma seçenekleri olmuştur.

² Örneğin bkz. Civicus, "2021 State of Civil Society Report," ("2021 Sivil Toplumun Durumu Raporu"), <https://civicus.org/state-of-civil-society-report-2021/>; Freedom House, "Freedom in the World 2021: Democracy under Siege," ("2021 Dünyada Özgürlük: Kuşatma Altında Demokrasi.") <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2021/democracy-under-siege>; V-Dem, Autocratization Turns Viral: Democracy Report 2021, (Otokratikleşme Virüs gibi Yayılıyor: 2021 Demokrasi Raporu), https://www.v-dem.net/static/website/files/dr/dr_2021.pdf.

³ Örneğin bkz. International Peace Institute (IPI) Global Observatory, "2019: A Year of Protest," ("2019: Protesto Yılı"), <https://theglobalobservatory.org/2019/12/a-year-of-protest/>.

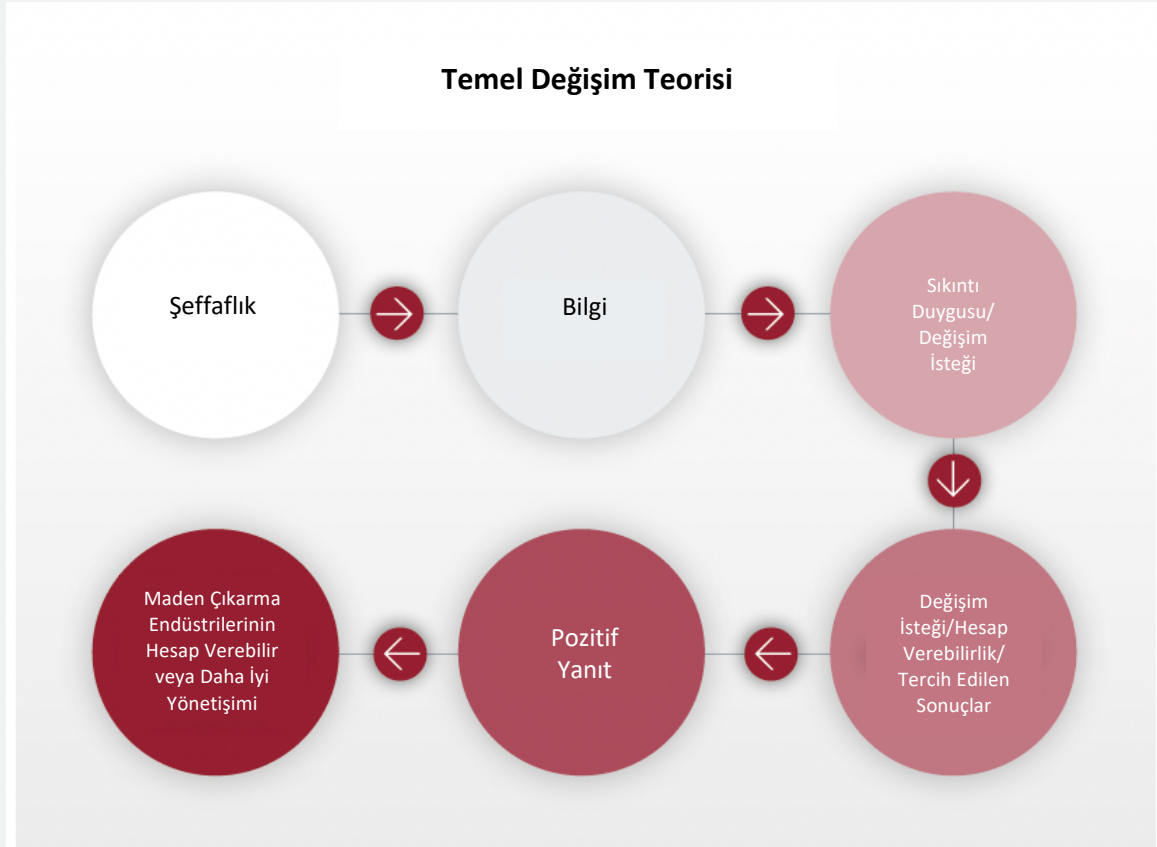
⁴ Institute of Development Studies (IDS), Navigating civic space in a time of covid: Synthesis Report (Covid zamanında sivil alanda yol bulmak: Sentez Raporu) (2021), <https://www.ids.ac.uk/publications/navigating-civic-space-in-a-time-of-covid-synthesis-report/>.

⁵ Örneğin bkz. International Center for Not-for-Profit Law (ICNL) and European Center for Not-for-Profit Law (ECNL), "COVID-19: The Surveillance Pandemic" (COVID-19: Gözetleme Salgını), <https://www.icnl.org/post/analysis/covid-19-the-surveillance-pandemic>.

Columbia Sürdürülebilir Yatırım Merkezi'nden Leila Kazemi, maden çıkarma yönetişimi çalışmalarının altında yatan ve açık yönetim, hükümet aktörlerinin yurttaşların menfaatlerine öncelik vermesi ile işlevsel ve bağımsız devlet görevlileri varsayımlarına dayanan geleneksel değişim teorisini sunmuştur. Pratikte, zengin kaynaklara sahip birçok ülke, söz konusu koşulların mevcut olmadığı, bunun yerine devletin otoriter özellikler taşıdığı, seçkin zümrenin menfaatlerinin daha kapsamlı toplumsal refahla uyumlu olmadığı ve resmi kurumların zayıf ve müdahaleye açık olduğu, siyasi açıdan hasmane ortamlardır⁶. Sonuç olarak, bu gibi ortamlarda şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılıma yönelik mevcut küresel yaklaşımların tasarlanan ilerlemeyi ve sonuçları sağlaması muhtemel değildir.

Bu ortamlarda maden çıkarma yönetişimine yönelik daha etkili savunuculuk çabaları, birkaç farklı yaklaşımı izleyebilir: (1) örneğin olumlu reformlara yönelik fırsat pencereleri arayarak veya reform yanlısı hükümet yetkililerine odaklanarak mevcut gerçeklikleri daha stratejik bir şekilde araştırmak;⁷ (2) bu bağlamlardaki siyasi husumeti azaltmak ve reform olasılıklarını iyileştirmek için güç ve menfaat dinamiklerini değiştirmeye çalışmak ve (3) savunuculuğu daha uyumlu alanlara kaydırarak ve daha uzlaşılabilir paydaşları hedefleyerek bu ortamlardaki siyasi engellerin etrafından dolanmak. Her türlü durumda, yerel aktörler ve yerel öncelikler bu yaklaşımlara bilgi ve itici güç sağlamalıdır.

Temel Değişim Teorisi

Leila Kazemi'nin sunumu, oturum I

⁶ Bkz. CCSI, "Politics of Extractive Industries" ("Maden Çıkarma Endüstrilerinin Siyaseti," <https://ccsi.columbia.edu/content/politics-extractive-industries>).

⁷ Bkz. CCSI, Unlocking the Power of Reformers to Achieve Better Progress on Extractives Governance (Maden Çıkarma Yönetişiminde Daha İyi İlerleme Sağlamak için Reformcuların Gücünü Serbest Bırakmak) (2022), <https://ccsi.columbia.edu/content/empowering-and-incentivizing-reformers>.

Sivil alanı tehdide yönelik popüler taktikler

Victoria Ibezim-Ohaeri'nin sunumu, oturum I

Spaces for Change'den **Victoria Ibezim-Ohaeri**, Nijerya'da ve daha genel açıdan bölgede maden çıkarma yönetişimine yönelik aktivizmi etkileyen ve genel olarak üç kategoriye ayrılan sivil alan tehditlerini açıklamıştır. Devlet tarafından getirilen kısıtlamalar, (STÖ'ler için külfetli kayıt gereklilikleri gibi) düzenleyici tedbirler, (protestoların durdurulması gibi) güvenlik tedbirleri ve (sivil toplumu hedefleyen damgalama kampanyaları gibi) yasal olmayan eylemlerden oluşmuştur. Şirketler tarafından uygulanan saldırılar, maden çıkarma yönetişimiyle ilgilenen aktivistlere yönelik doğrudan tehdit ve tacizler veya söz konusu aktivistleri tutuklamak, yargılamak ve hatta infaz etmek için mahkemeler gibi devlet araçlarının kullanılmasını kapsamıştır. Devlet dışı aktörlere yönelik olan ve çeteler, tarikatlar veya militanlar gibi grupları

hedeflediği iddia edilen engellemeler, dernek ve protesto faaliyetlerinin daha kapsamlı bir biçimde yasaklanması için gerekçe olarak kullanılmıştır. Sivil toplumu hedef alan diğer taktikler, çevre insan hakları savunucularının (ÇİHS'ler) gözetim altında tutulmasını, medya sansürünü, dezenformasyon yayılmasını ve terörizm, hakaret ve daha geniş kapsamlı olarak emniyetle ilgili yasal çerçevelerin kötüye kullanılmasını içermiştir.⁸

Bunun ardından, grup tartışmaları ve genel tartışmalarda, maden çıkarma yönetişimi konusunda çalışan kişilerin sivil alanın kapatılmasının yol açtığı zorluklara karşılık olarak stratejilerini ve yaklaşımlarını nasıl düzenledikleri ve siyasi olarak hasmane ortamlarda bu çalışma için uygun amaçların ve beklentilerin neler olması gerektiği incelenmiştir.

⁸ Genel olarak bkz. Closing Civic Spaces in Nigeria, "Defend the Civic Space" (Sivil Alanı Savun), <https://closingspaces.org/>

Publish What You Pay'den (PWYP) **Joe Bardwell**, kuruluşunun savunuculuk yaklaşımını sivil alanın kapatılması ışığında adapte etme deneyimine ilişkin kısa bir sunum yapmış ve PWYP'nin aşağıdaki konulara odaklandığına dikkat çekmiştir: (1) kısa vadeli hedefleri, sivil alanı savunmaya ve açmaya odaklanmak için ayarlamak; (2) üyeleri bir dizi riskten (örneğin fiziksel emniyet, yasal ve dijital) korumak amacıyla taktikleri değiştirmek; (3) Maden Çıkarma Endüstrileri Şeffaflık İnisiyatifi (EITI) gibi, hükümetlerin sorumlu tutulabileceği alanları korumak ve genişletmek ve (4) koalisyonları, insan haklarına ve sivil alana odaklanan ortakları dahil etmek üzere genişletmek. Daha kapsamlı gruptan alınan diğer temel içgörüler aşağıdakileri içermiştir:

– **Koalisyonlar oluşturmak.** Katılımcılar, kısmen maden çıkarma şirketlerinin ulusötesi erişim ve operasyonlarına ayak uydurmak amacıyla, maden çıkarma endüstrilerinin daha iyi yönetişimini teşvik etmeye yönelik kapsamlı ulusötesi sivil toplum koalisyonları oluşturmanın önemine dikkat çekmiştir. Bu koalisyonlar, suistimallere karşı koymak ve kısıtlamalara karşı sivil alanı savunmak amacıyla, çok uluslu şirketlerin kendi yargı alanlarında baskı oluşturmaya yardımcı olabilir. Koalisyon oluşturma ayrıca küresel ve yerel aktörlerin hedefler, yaklaşımlar ve stratejiler geliştirme konusunda eşit işbirliğini teşvik etmeye ve genç aktivistler ile sivil toplumun farklı kesimlerinden aktivistleri çekmeye odaklanmalıdır; bu çeşitlilik, sivil toplum hareketlerinin dayanıklılığını destekler. Kapsamlı koalisyonlar, maden çıkarma faaliyetlerinin iyi yönetişimini teşvik etmek ve yolsuzlukla mücadele etmek dahil olmak üzere, sivil toplumun değerini ve katkılarını vurgulayan koordine edilmiş stratejik iletişim kampanyalarının uygulanmasını sağlayabilir. Ancak sivil toplum, söz konusu koalisyonları bir araya getirirken, ortakların tamamen ortak bir gündeme sahip olduklarını varsaymaktan çok, hem yerel hem de ulusal düzeydeki ilgili grupların gündem ve hedeflerinde farklılıklar olduğunu kabul etmelidir. Ayrıca katılımcılar, yerel aktivistlere koruma sağlamak ve reform karşıtlarının gücüne karşı koymak için ülke düzeyinde koalisyonlar oluşturmada önemini de gündeme getirmiştir.

– **Kapasiteye yatırım yapmak.** Kaynak yokluğu, sınırlı kapasite ve teknik desteğe erişim, maden çıkarma yönetişimini iyileştirmek için çalışan sivil toplum gruplarını, sivil alan üzerindeki resmi kısıtlamaların ötesinde engelleyebilir. Bu kapasite, eğitim ve kapasite geliştirmeye daha fazla odaklanmanın (hem genel olarak hem de sivil toplumun katılımı için daha yeni bir konu olarak maden çıkarma faaliyetlerine odaklanma) yanı sıra, STÖ geliştirme programlarına yönelik finansman artırılarak, dijital ayrışmayı kapatmaya yönelik çabalar desteklenerek ve kentsel ve kırsal STÖ'ler arasında

daha yakın bir işbirliği kurulması teşvik edilerek güçlendirilebilir. Kısıtlı ortamlarda, eğitimler ve uygulama ve protokol geliştirme konusunda destek sağlama yoluyla ortakların güvenliğine (dijital güvenlik dahil) yatırım yapmak bilhassa önem taşımaktadır.

– **Kurumlar ile bağlantı kurmak.** Bazı katılımcılar, uygulayıcı ülkelerin EITI Standardına uyum performansını değerlendiren EITI onaylama sürecine katılmak için yeterince kullanılmayan olanaklar bulunduğunu belirtmiştir. Bilhassa EITI Sivil Toplum Protokolü, ülkelerin, sivil toplumun maden çıkarma yönetişimine katılımına getirilen kısıtlamalar için sorumlu tutulmalarına yönelik bir araç sağlamaktadır. Katılımcılar aynı zamanda maden çıkarma konusunda savunuculuk yapmak için “kurumsallaşmış alanlara” fazla güvenmemek gerektiğine dikkat çekmiştir; çünkü bu alanlar eski, gayrimeşru, etkisiz, hatta dikkati başka yöne çekmeye yönelik olabilir ve gerek duyulan reformlara ilişkin müzakereleri kontrol etmek ve sınırlamak için kullanılabilir. Sivil toplumun maden çıkarma yönetişiminin iyileştirilmesine yönelik yaklaşımlarının temeli, değişimi uygulama konusunda devlete fazla güvenmeden ve çoğu durumda sivil alana yönelik tehditlerin devlet dışı aktörlerden (organize suç örgütlerinden kurumsal çıkarlara kadar) kaynaklandığının bilincinde olarak, kamusal inisiyatiflere ve müzakerelere dayanmalıdır. Ancak, kısıtlanmış ortamlarda bile, hükümetin içinde maden çıkarma yönetişimini iyileştirmeye çalışan ve sivil toplumla işbirliği yapmaktan hoşnut olacak potansiyel müttefikler bulunabileceğini kabul etmek yararlı olacaktır. Sivil toplum, bu savunucuları tespit etmek ve bu kişilerle ortaklık kurmak için çalışmalıdır.

– **Farklı paydaşların katılmasını sağlamak.** Yukarıda belirtildiği gibi, sivil toplum, bilhassa söz konusu aktörlerin karşılık vermelerinin muhtemel olmadığı ve yerel savunuculuğun zor veya riskli olduğu durumlarda, maden çıkarma yönetişimine yönelik savunuculuğu yerel devlet aktörleriyle sınırlayamaz. Sivil toplum grupları, savunuculuk faaliyetlerini, siyasi olarak hasmane ortamlardaki maden çıkarma endüstrisi faaliyetlerini kolaylaştıran yatırımcılara veya kredi derecelendirme kuruluşlarına, sivil alan kısıtlamaları getiren hükümetler üzerinde yaptırımlar uygulanmasına ve bu tür ortamlarda yatırım yapan şirketlere uygulanabilecek düzenleyici gerekliliklere yönelik kampanyalar yoluyla gerçekleştirilenler dahil olmak üzere yabancı hükümetlere ve çok taraflı inisiyatifler, BM kurumları ve uluslararası insan hakları çerçevesinin unsurları gibi uluslararası forumlara odaklamayı değerlendirmelidir.⁹

⁹ Katılımcı tartışmaları stratejilere ve yaklaşımlara odaklanma eğilimi göstermekle birlikte, bazı katılımcılar, siyasi olarak hasmane ortamlarda maden çıkarma yönetişimi çalışmalarına yönelik hedefler konusunda, Joe Bardwell'in kısa ve orta vadeli hedefleri sivil alanın savunulması ve genişletilmesine odaklanacak şekilde yeniden yönlendirmeye ilişkin fikrini tekrar etmiştir.

Oturum II

Sivil alanı genişletmeye yönelik yaklaşımların oluşturulması

İkinci oturumumuz, sivil alanı savunmak ve genişletmek için stratejiler ve yaklaşımlar geliştirmeye ve tamamlamaya odaklanmıştır. Sivil alanın kapatılması eğilimine karşı koymaya çalışan yaklaşımların yanı sıra bu sorunu ele almak için daha fazla işbirliği ve koordinasyona yönelik boşlukları ve fırsatları belirlemeye çalıştık.

Fotoğraf: Andrés Rodríguez Paños

Bir dizi panel görüşmesinde, seçilmiş sivil toplum ortaklarının, sivil alanı genişletmek için yatırımcılar/şirketler, çok paydaşlı inisiyatifler (ÇPİ'ler), uluslararası finans kuruluşları (UFK'ler) ve uluslararası ve bölgesel kurumlarla savunuculuk yapma yoluyla nasıl çalıştıkları ortaya konmuştur.

İş ve İnsan Hakları Kaynak Merkezi'nden Ana Zbona, insan hakları savunucularına (İHS'ler) yönelik - işletmeler veya iş sektörleriyle bağlantılı - saldırılar konusunda bir kanıt tabanı derlemeye ve İHS'leri yatırımcılar ve şirketlerle bağlantılandırmaya ve bu saldırıların ele alınması gerektiğini ortaya koymak için uluslararası forumlara katılımlarını desteklemeye yönelik çabalarını açıklamıştır.

Zbona, şirketlere ve yatırımcılara yönelik temel bir mesajın, sivil toplumun ve İHS'lerin katılımının anlamlı bir durum tespiti için önemli olduğu ve sorumlu işletmelerin sivil toplumun söz konusu durum tespitine dahil edilmesinden bir rekabet avantajı sağladığı olduğunu belirtmiştir.

Bantay Kita'dan Vince Lazatin, EITI'nin Filipinler'in devam eden onaylama sürecinin bir parçası olarak sivil toplumun maden çıkarma yönetimine katılımı üzerindeki kısıtlamaları belgeleyen, aynı zamanda söz konusu hususlarda hükümet ve sektördeki muadiller ile tartışma başlatmaya yardımcı olan ve bazı hükümet aktörlerinin muhalefetini de tetikleyen bir "gölge rapor" oluşturmaya yönelik çalışmalarını gözden geçirmiştir.

Bantay Kita, EITI gibi ÇPİ'lere, maden çıkarma yönetişimini desteklemek için, sivil alanın resmi çok paydaşlı süreçlere katılmaya yönelik dar kapsamlı kabiliyetin ötesinde korunmasının gerekli olduğunu ortaya koymuştur.

Oxfam International'dan **Christian Donaldson**, UFK'lerin yetkilerini tarihsel olarak "ekonomik" hususlarla sınırlamaya ve sivil alan gibi diğer hususları "siyasi" ve yetki alanlarının dışında olarak sınıflandırmaya çalıştıklarını, ancak sivil toplumun baskısı ve talepleri sayesinde, 1990'lardaki yolsuzlukta gerçekleştiği gibi, bu hususları UFK'lerin temel faaliyetlerini etkileyen "kesişen konular" olarak yeniden gündeme almanın mümkün olduğunu anlatmıştır.

Bununla birlikte, sivil toplum, UFK'lerin sivil alan ve insan hakları hususlarının önemini kabul eden açıklamalar yapmalarıyla tatmin olamaz; bu kurumları, söz konusu taahhütleri uygulamaya koymaya yönelik politikalar, protokoller ve kılavuz ilkeler geliştirmeleri için zorlamaya devam etmelidir.

Uluslararası İnsan Hakları Servisi'nden **Andrés Zaragoza**, hak ihlallerine ve sivil alanın kapatılmasına karşı koymak üzere harekete geçmeye zorlamak amacıyla, uluslararası kurumlardaki - BM mekanizmaları ve özel prosedürler gibi - kuruluşlar ile özel ve sivil toplum aktörleri arasında köprüler kurmanın önemine dikkat çekmiştir. Sivil toplum, birlikte çalışmak için daha etkili yolların yanı sıra sahada bu zorluklara karşı karşıya olan toplulukların söz konusu mekanizmalar hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bunlara erişimlerini destekleyecek araçlara ihtiyaç duyar.

Ardından, küçük grup toplantılarında, sivil toplumun - maden çıkarma aktivistlerine yönelik sivil alanın genişletilmesi amacıyla - (yerel hükümetler dışındaki) kilit paydaşları yerine getirmeleri için zorlaması gereken bir dizi eylem belirlenmiştir. Bu tartışmalardan çıkarılan kayda değer "talepler" aşağıdakileri içermiştir:

- **Yabancı hükümetler**, kendi yetki alanlarında yerleşik olan maden çıkarma şirketlerine, dış faaliyetlerinde kamuoyunu aydınlatma, yolsuzlukla mücadele ve insan haklarıyla ilgili uluslararası normlara ve standartlara saygı göstermeleri için baskı yapmalıdır.

- **Uluslararası ve bölgesel kurumlar**, ülke içindeki odak noktalarına daha iyi personel ve kaynaklar sağlanması, odak noktalar arasındaki çalışma ve erişim prosedürlerinin standartlaştırılması ve raporlama mekanizmalarının tasarlanmasında sivil toplum için erişilebilirliğin dikkate alınması dahil olmak üzere, hak ihlallerine ilişkin raporlamayı kolaylaştırmak amacıyla sivil toplum aktörleri için daha erişilebilir ve şeffaf hale gelmelidir.

- **Çok paydaşlı inisiyatifler**, temel sivil alan hususlarında yetki ve uzmanlığa sahip devlet kurumlarını - örneğin STÖ'lerin düzenlenmesi ile ilgili olarak vergi makamları veya toplantıların denetlenmesi ile ilgili olarak adalet bakanlıkları - ÇPİ süreçlerine katmak ve bu kurumların reformlar yapmaları için gerekli siyasi korumayı sağlamak amacıyla çalışmalıdır.

- **Uluslararası finans kuruluşları**, projeleri finanse etmeden önce, sivil toplum ve topluluk temsilcilerinin geniş katılımıyla sivil alan ve insan hakları değerlendirmeleri gerçekleştirmeli ve sivil toplumun bu projelerin tasarlanmasına katılma olanakları ile bu projelerin uygulanabilirliğinin değerlendirilmesinde yer almalarına yönelik daha kapsamlı bir kolaylaştırıcı ortam sağlanmasını dikkate almalıdır.

- **Yatırımcılar ve şirketler**, isim verilmesi gerekmeyen ve güvenli şikayet mekanizmaları geliştirmeli, insan hakları ve sivil alan üzerindeki kısıtlamalara karşı kamuoyu önünde açıkça konuşmalı ve iş ortaklarının İHS'lere veya sivil toplum temsilcilerine yaptığı saldırılara sıfır hoşgörü gösterilmesini güvenceye alan politikaları benimsemeli ve işlevsel hale getirmelidir.

Ardından katılımcılar, genel bir tartışmada, sivil toplumun bu gündemi ilerletmek amacıyla paydaşları etkilemek için nasıl çalışabileceğini değerlendirmiştir: daha fazla işbirliği ve koordinasyona yönelik boşluklar ve fırsatların yanı sıra, maden çıkarma aktivistleri için sivil alanı desteklemeye yönelik inisiyatifler genişletmeye değerdir. Bu tartışmadan çıkarılan kayda değer konular aşağıdakileri içermiştir:

- **Etkili koalisyonlar oluşturmak**. Katılımcılar, koalisyonlar yoluyla çalışmanın sivil alana ilişkin savunuculuk faaliyetlerinin etkililiğini artırdığını değerlendirmiştir; ancak sivil toplum üzerindeki - kaynaklara erişim üzerindeki sınırlamalardan aktivistlere yönelik adli tacize kadar uzanan - kısıtlamalar, bu koalisyonların bir araya getirilmesini de zorlaştırmıştır. Maden çıkarma ve sivil alan sorunlarına odaklanan ve tercihen farklı sektörlerden ve uzmanlık alanlarından ortakları içeren ulusal veya yerel koalisyonlar geliştirmenin yanı sıra, yerel aktörleri ulusötesi koalisyonlar yoluyla uluslararası veya küresel oyuncularla bağlantılandırmak için henüz hayata geçirilmemiş fırsatlar mevcuttur. Bununla birlikte, mümkün olan yerlerde ve çabaların tekrarlanması kaçınmak amacıyla, maden çıkarma konusunda ve ilgili konularda uzmanlığa sahip uluslararası STÖ'ler en baştan başlamak yerine mevcut koalisyonlara dahil olmalıdır. Sivil alan ve maden çıkarma yönetişimi arasındaki irtibat üzerinde çalışan mevcut koalisyonların ve ağların bir haritasının geliştirilmesi yararlı olacaktır.

Fotoğraf: NRGİ için Minzayar Oo

- **Bağlantı kurmanın paydaşlara uyarlanması.** Sivil toplumun, paydaşları genişletilmiş sivil alanı savunmaları için etkilemeye çalışırken - örneğin UFK'ler ile bağlantı kurarken, sivil alanın kapatılmasının kalkınma projelerinin yatırım getirisine nasıl zarar verdiğini vurgulayarak veya uluslararası kurumlarla kurulan bağlantılarda kısıtlamaların uluslararası normları ve standartları nasıl ihlal ettiğini belirterek - mesajını bağlantının hedefine uyarlaması gereklidir. Sivil toplumun ayrıca farklı paydaşların nüfuzlarını birbirlerine karşı nasıl kullanabileceklerini değerlendirmesi ve inisiyatiflerin sivil alanın genişletilmesi hususundaki isteksizliklerini önlemek için savunuculuk faaliyetlerine katılması gereklidir.

Örneğin kalkınma bankaları, bazen hükümetlere, söz konusu hükümetleri sivil alan kısıtlamalarını gevşetmeleri için zorlamaya yönelik çabalara zarar veren destekler ve finansman sağlamıştır; sivil toplum ile söz konusu kurumlar arasındaki yakın bağlantılar, bu tür olumsuz sonuçları önlemeye veya en aza indirmeye yardımcı olabilir. Katılımcılar, sivil alan üzerinde uygulanan kısıtlamalara dikkat çekmek amacıyla yabancı elçiliklere ve uluslararası medyaya erişme konusunda yeterince kullanılmayan olanaklar bulunduğunu belirtmiştir.

Columbia Sürdürülebilir Kalkınma Merkezinin yakında çıkaracağı bir müzakere belgesinde, bu hususta dünya genelindeki maden çıkarma yönetişimi uzmanlarıyla yapılan istişarelere dayanan diğer bazı perspektifler paylaşılmaktadır. Bu perspektiflerden biri, kısa ve orta vadeli amaçların geleneksel olarak sahip olunan, geniş ölçekte dönüşümsel hedeflerden daha kademeli hedeflere indirilmesi, örneğin sistematik maden çıkarma reformu amaçlarının, daha dar bir şekilde, elverişli koşulların mevcut olduğu "reform adacıklarına" odaklanan amaçlara indirgenmesidir. Diğer bir görüş, maden çıkarma yönetişimi konusunda çalışan farklı aktörleri, daha sonra uygun stratejiler ve yaklaşımlar geliştirmek amacıyla - örneğin kendi içinde bir amaç olarak açık yönetişime öncelik veren, insan hakları amaçlarına odaklanan veya ekonomik kalkınmaya öncelik veren - kurumsal amaçları hakkında daha açık olmaya çağırılmaktadır. Örneğin, siyasi olarak hasmane ortamlarda, topluluklar için iyileştirilmiş ekonomik sonuçlar elde etmeye yönelik "şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılım" yollarının alternatiflerinin dikkate alınması (örneğin doğrudan nakit transferi veya yabancı şirketler için önemli bir doğrudan rol içeren topluluk kalkınma planları gibi mekanizmalara odaklanarak) mantıklı olabilir; oysa açık yönetişime odaklanılanlar için, söz konusu açık yönetim yollarının desteklenmesi zaruri olacaktır. Columbia Sürdürülebilir Kalkınma Merkezinin yakında çıkacak olan analizi, yerel aktörlere, gerçekleştirmesini istedikleri ve kendi özel bağlamlarında uygulanabilir olduğunu düşündükleri maden çıkarma yönetişimi amaçları ve önceliklerinin belirlenmesinde daha fazla söz hakkı verilmesinin önemini de vurgulamaktadır.

Fotoğraf: Bantay Kita PWYP Philippines

- **İlgili mekanizmalarla bağlantıları optimize etmek.** Sivil toplumun - ÇPİ'ler, UFK'ler ve uluslararası kurumlar gibi - karmaşık mekanizmalarla bağlantı kurmanın fırsat maliyetlerini dikkate alması ve çabalarını, sivil alanı ve maden çıkarma yönetişimini olumlu etkileme hususunda daha yüksek kapasiteye sahip forumlara ve paydaşlara yöneltmeyi değerlendirmesi gereklidir. Benzer şekilde, hükümetlerin ÇPİ'ler gibi mekanizmalarda sivil toplumla birlikte çalışma konusundaki istekliliği, riskten kaçınma, güven seviyeleri ve ilgili iş miktarı tarafından kısıtlanmaktadır. Sivil toplum, söz konusu mekanizmaları sivil alan veya maden çıkarma yönetişimi konusundaki resmi eylemleri teşvik etmek için kullanmayı amaçladığı yerlerde, hükümet katılımına ilişkin bu kısıtlamalar ile diğer kısıtlamaları nasıl ele alacağını değerlendirmelidir.

- **Etkili politika uygulaması.** Katılımcılar, bazı hallerde, şirketlerin insan hakları ve sivil alan konularında uygun politikalar geliştirmeyi öğrendiklerine, ancak bu politikaların temeldeki etkisinin çoğunlukla sınırlı olduğuna dikkat çekmiştir. Çoğu durumda, durum tespitinin bir parçası olarak yapılan istişareler eylemsel bir yöne sahiptir ve yalnızca uluslararası STÖ'lerle veya yalnızca tek bir topluluğa mensup yerel sivil toplum temsilcileriyle gerçekleştirilebilir. Benzer hususlar, politikaların hükümetler ve UFK'ler tarafından uygulanmasına zarar vermektedir.

Şirketler açısından, insan hakları ve etki değerlendirmelerinin pratikte nasıl görüldüğünü derinleştirmek ve profesyonel bir hale getirmek için yatırımcıların ve diğerlerinin nüfuzunu kullanma çabaları halen devam etmektedir. Sivil toplumun, sivil alan ve insan hakları ile ilgili politikaların nasıl uygulandığına ilişkin denetimler yapılmasını ısrarla istemesi ve bu denetimleri gerçekleştirmesi ve bağışçıların söz konusu politikaların etkin bir şekilde uygulanmasını desteklemeye daha fazla dikkat etmesi için de bir olanak mevcut olabilir.

- **ÇSY'yi teşvik etmek.** Sivil alan reforma direnen güçlü hükümet aktörleri tarafından kısıtlandığında, sivil toplum ve topluluğun seslerini ve önceliklerini, maden çıkarma projelerinin nasıl gerçekleştirildiğine ve işler hale getirildiğine entegre etmeye yönelik diğer yolları dikkate almak yararlı olabilir. Söz konusu yollardan biri, bazı yatırımcıların iyileştirilmiş çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) standartlarını desteklemeye duydukları ilgiye dayandırılabilir. Bu tür yatırımcılar, çoğu durumda, önerilen yatırımları değerlendirmek için az sayıda ana akım araştırma sağlayıcısına bel bağlamaktadır. Bu sağlayıcılar, genel olarak öncelikle şirketlerin benimsedikleri politikaların uygulamasından çok benimsenen politikaların kendilerine odaklanmaktadır. Toplum tabanının seslerini önerilen yatırımlar ve projelere ilişkin tartışmalara dahil etmek ve daha genel olarak insan haklarının, iyi yönetişimin ve çevresel konuların maden çıkarma şirketlerine risk derecelendirmesi verme sürecinde uygun şekilde tanımlanmasını ve ele alınmasını sağlamak için söz konusu sağlayıcılarla birlikte çalışma fırsatı mevcuttur.

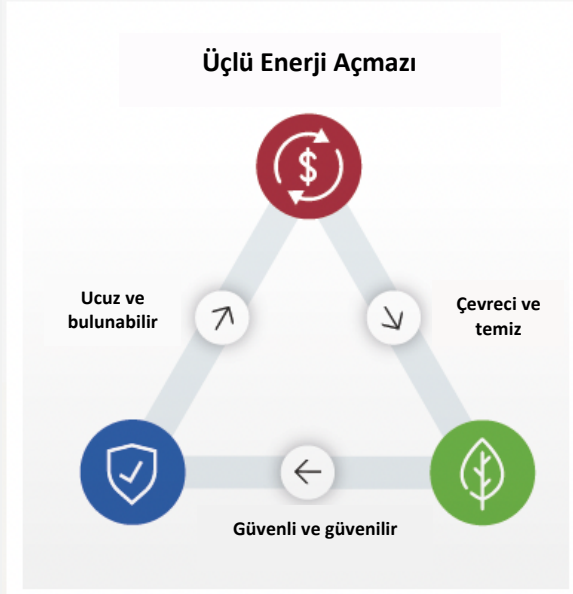
- **Yerel olarak bağlantılar kurmak.** Siyasi olarak hasmane ortamlar, bağlamin, maden çıkarma yönetişimini iyileştirmeye yönelik çabaların isteklerini, gidişatını ve etkililiğini biçimlendirmedeki önemini belirgin bir biçimde göstermektedir. Bu yüzden, uluslararası STÖ'ler dahil olmak üzere uluslararası aktörlerin, öncelikle üst düzey küresel iyi yönetim stratejilerine ve modellerine odaklanmak yerine, çalışmalarını uyarlamak ve eklemek amacıyla bölge, ülke ve yerel düzeylerdeki ortaklara ve stratejilere yatırım yapmaları gereklidir. Uluslararası STÖ'ler, ulusal veya yerel düzeylerdeki ortakları uluslararası kurumlarla ve ulusötesi koalisyonlarla bağlantılandırma konusunda yararlı bir rol oynayabilir. ABD Demokrasi Zirvesi ile ilgili Eylem Yılı, OGP Sivil Alan Öğrenme Ağı ve OECD Sivil Alan Gözlemevi dahil olmak üzere, bu yıl uygulanmakta veya genişletilmekte olan demokrasiyi ve sivil alanı teşvik etme inisiyatifleri, sivil alanı ve ülke düzeyindeki maden çıkarma hususlarını iletirmek için fırsatlar sağlayabilir. Ülke düzeyindeki faaliyetlere ve savunuculuğa bu doğrultuda kaynak ve destek sağlamak gerekli olacaktır.

Oturum III

Adil geçişlere yönelik alanın kapatılmasının sonuçları

Üçüncü oturumumuzda, önceki tartışmalardan çıkarılan içgörüler, maden çıkarma yönetişimi dahilindeki spesifik bir sorun alanına uygulanmıştır: sivil alanın kapatılmasının, karbon sonrası ekonomilere adil bir geçiş sağlama olasılıkları üzerindeki etkisinin ele alınması. Etkilenen toplulukların petrole ve gaza bağımlılıktan düşük veya sıfır karbonlu bir geleceğe geçiş yapılandırılmaya kapsayıcı katılımı üzerindeki sınırlamaların belirlenmesi ve bu sınırlamalara karşı koymaya ve bu katılımı genişletmeye yönelik stratejilerin tartışılması amaçlanmıştır.

Sussex Üniversitesi'nden Peter Newell, halkın karbon sonrası ekonomilere yönelik geçişlerin planlanmasına katılımı konusunda tanıtıcı bir perspektif sunmuştur.¹⁰ Karar verme süreçlerinin bu geçişler etrafında yapılandırılması, usule ilişkin, tanınma, dağıtım ve nesiller arası konularla ilgili sorular doğurmaktadır: kimlerin katılacağı, kimlerin meşru bir paydaş olarak kabul edilmesi gerektiği, geçişten kaynaklanan faydaların ve maliyetlerin nasıl dağıtılacağı ve maliyetlerin gelecek nesillere aktarılıp aktarılmayacağı veya nasıl aktarılacağı.

Zengin kaynaklara sahip ekonomilerde, petrol ve gaz sektörlerinin siyasi önemi ve ekonominin merkezinde yer almaları ve bu sektörlerde güçlü yerleşik kuruluşların ve güçlü kamu iktisadi teşekküllerinin bulunduğu dikkate alındığında, bu soruları cevaplamak daha sorunlu olacaktır.

Bu tür ortamlardaki eğilim, petrol ve gaz bağımlılığından geçiş yapmaya ilişkin müzakerelerinin kapalı ve seçkin zümrenin hakimiyetinde olmasıdır. Bununla birlikte, geniş kapsamlı katılım olmazsa, söz konusu geçişlere ilişkin kararların etkilenen topluluklar üzerindeki etkileri ele alması, sosyal kabul ve meşruiyet getirmesi veya halk desteği oluşturması daha düşük bir olasılıktır; bu durum ise tarihsel eşitsizlikleri ve sivil alanın kapatılmasına yönelik hakim eğilimleri ele alabilecek yeni katılım modellerinin geliştirilmesini son derece önemli kılmaktadır.

Bunun ardından, "Afrika'nın Petrol ve Gaz Üreten Bölgelerinde Adil Geçişlere ilişkin Diyalog için Yer Açmak"¹¹ projesinin bir parçası olarak yakın zamanda Kenya, Nijerya ve Mozambik'te yürütülen ve sivil toplum genelindeki karmaşık menfaatler kapsamını ve bu menfaatleri dile getirmeye yönelik sınırlı fırsatları gösteren araştırmadan elde edilen bulgular dinlenmiştir. Spaces for Change'den Victoria Ibezim-Ohaeri, Nijerya'daki birbirine zıt "adil geçiş" anlayışlarına dikkat çekmiştir.

Peter Newell'in sunumu, oturum III

¹⁰ Örneğin bkz. Peter Newell, Power Shift: The Global Political Economy of Energy Transitions (Güç Kayması: Enerji Geçişlerinin Küresel Siyasi Ekonomisi (2020), <https://www.cambridge.org/us/academic/subjects/earth-and-environmental-science/environmental-policy-economics-and-law/power-shift-global-political-economy-energy-transitions?format=PB>

¹¹ Bkz. Institute of Development Studies (IDS), "Making Space for Dialogue on Just Transitions in Africa's Oil and Gas Producing Regions, (Afrika'nın Petrol ve Gaz Üreten Bölgelerinde Adil Geçişlere ilişkin Diyalog için Yer Açmak), <https://www.ids.ac.uk/projects/making-space-for-dialogue-on-just-transitions-in-africas-oil-and-gas-producing-regions/>

“Adil bir geçiş” savunan topluluklar, yeni yenilenebilir enerji kaynaklarının yönetimine halk katılımını, (yardım dağıtılmasıyla birlikte bu tür kaynakların kurumlar tarafından kontrol edilmesinin aksine) bu kaynakların sahiplerinin yerel olmasını ve tarım yoluyla geleneksel geçim yollarını destekleyebilecek çevresel sürdürülebilirliğe dönüşmesini talep etmiştir. Üstelik hükümet, bir yandan elektrikli araçlara, güneş enerjisine ve karbon bağımlılığından uzaklaşarak geçiş yapmanın diğer unsurlarına yatırım yaparken, diğer yandan petrol ve doğal gaz rezervlerini geliştirmek için büyük yeni projeler açıklamaktadır. “Adil bir geçiş” ilerletmeye yönelik resmi iletişim ve katılım stratejileri seçkin olmuştur; hükümet ve kurumsal çevrelerdeki çeşitli seçkin gruplar tarafından hazırlanmış ve yayılmış ve fosil yakıtların çıkarılmasından ve üretilmesinden etkilenen toplulukların önceliklerini entegre etmek için çok az olanak sağlamıştır.

Daha sonra **Powershift Africa**’dan **Amos Wemanya**, daha fazla fosil yakıt çıkarılması açısından Kuzey Kenya’daki yerel toplulukların farklı menfaatlerini açıklamıştır. Bu bölgede hayvancılıkla geçinen göçebe topluluklar, toprakları ve geçim kaynakları üzerindeki etkilerinden korktukları için daha fazla enerji gelişimine karşı koyarken, diğer topluluklar ise daha iyi ekonomik olanaklar elde etmek umuduyla petrol üretim projelerini desteklemiştir.

Kanunlar halkın bu konulara katılımı için resmi olarak alan sağlamakla birlikte, yerel topluluklar, müzakerelere güçlü aktörlerin ve politikacıların hakim olmasını ve halkın söz konusu çakışan menfaatlerin nasıl yönetileceğine katkı yapma olanağının çok az olmasını protesto etmektedir. Toplantılar ve protestolar gibi diğer kendini ifade etme araçları şiddetli engellemelerle karşılanmıştır.

Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü’nden **Crescêncio Pereira**, Kuzey Mozambik’te yurttaşların başlıca endişesinin (Cabo Delgado kentinde 2017’den beri bir ayaklanma devam etmektedir) barış ve kalkınma olduğunu ve yüksek yoksulluk düzeylerinin kısıtlı enerji erişimi nedeniyle daha da kötüleştiğini belirtmiştir. Yurttaşlar yenilenebilir enerji projelerine açık olsa da, bu projeler henüz ne temel enerji ihtiyaçlarını karşılamış ne de potansiyel bir ekonomik kalkınma değeri sergilemiştir.

Hükümet, petrol ve gaz bağımlılığından kademeli bir geçiş (Dünya Bankası ve IMF gibi UFK’lerin desteğiyle) ve enerji üretiminden sağlanan ulusal gelirlerin daha da geliştirilmesi dahil olmak üzere, adil bir geçişe ilişkin hedefleri açıkça tanımlamıştır. Sivil toplum, söz konusu geçiş planlaması ve maden çıkarma gelirlerinin yönetimi konusundaki tartışmalara dahil olmayı talep etmek ve yerel halkın elindeki arazilere enerji projeleri için daha önce el konmasına çare bulmak için koalisyonlar oluşturmuştur.

Enerji geçişlerine yurttaş katılımı

Farklı yerlerdeki farklı yaklaşımlar

DAVET EDİLEN ALANLAR	TALEP EDİLEN ALANLAR
Komisyonlar/oturumlar	Enerji geleceğine yönelik yurttaş senaryoları
Gelirler konusunda şeffaflık	Yurttaş birlikleri
Ulusal düzeyde diyaloglar	Yurttaş izlemesi ve denetlemesi: sözleşmeler, gelirler
Önceden bilgilendirilmiş etkinlik	Protesto/yasal aktivizm

-'Sadece geçiş' ifadesini duyduğunuzda aklınıza hangi kelime veya kelimeler geliyor?

Jamboard, oturum III

Bununla beraber, hem hükümet hem de sivil toplum perspektifinden ele alındığında, enerji politikasına etkili katılım, ülkede halihazırda mevcut olandan daha yüksek teknik yeterlik ve uzmanlık seviyeleri gerektirmektedir.

Bunların ardından, iki sunumda, sivil toplum aktörleri ve ortaklarının adil geçişlere daha etkili halk katılımını teşvik etmelerine yönelik stratejiler değerlendirilmiştir. **Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü**'nden **John Gaventa**, yakın zaman içinde uluslararası STÖ'ler ve ÇPI'lerin temsilcileriyle yapılan görüşmeleri özetlemiştir. Sivil alanın kapatılması bağlamında, enerji geçişi konusundaki tartışmalar, yerel topluluklar içinde ve sivil toplum içinde bölünmeler olduğunu ortaya koymuştur; bazıları fosil yakıtların "toprakta bırakılmasını" isterken, bazıları ise kalkınmayı desteklemek için kaynak gelirlerinin daha etkili bir biçimde yönetilmesini savunmaktadır.

Diğerleri ise, sorumluluk sahibi şirketlerin petrol ve gaz endüstrisinden ayrılmaya sevk edilmesi halinde, bu durumun - daha az muteber şirketler sahaya hakim olacağı ve çevre, insan hakları ve şeffaflık standartlarını dikkate almayacağı için - "dibe götüren bir yarış" başlatabileceği yolundaki endişelerini dile getirmektedir.

Bu rakip görüşlerin yapıcı bir şekilde dile getirilmesine ve uzlaştırılmasına olanak vermek için yeni alanlar gereklidir.

Doğal Kaynak Yönetişimi Enstitüsü'nden **Antonio Hill**, enerji geçişleri hakkındaki ulusal tartışmalara katılım için alan açarken aynı zamanda söz konusu süreci daha uzun vadede sivil toplumun farklı kesimleri genelindeki kampanyalar ve işbirliği için altyapı inşa etmek amacıyla kullanmanın çifte zorluğuna dikkat çekmiştir. Sivil toplum, sırf en kötü sonuçlardan kaçınmaya yönelik tepkisel veya savunucu çabaların ötesine geçmek için, enerji geçişi söyleminin çerçevesini değiştirmeyi amaçlayan stratejik iletişim inisiyatifleri oluşturmaya yatırım yapma fırsatlarına sahiptir. Üstelik, yenilenebilir enerji üretimi projelerinde toplumsal eşitliği desteklemek, fosil yakıtların çıkarılmasından sağlanan rantların düşmesine ilişkin endişelerin ele alınmasına (en azından kısmen) yardımcı olabilir ve sahadaki enerji geçişlerinin şeklini ve hızını etkilemek isteyen STÖ'ler ve hareketler için yeni bir güç kaynağı oluşturabilir.

Fotoğraf: CC BY-SA 2.0 lisansı kapsamında Flickr yoluyla John Englart

Ardından katılımcılar, küçük grup toplantıları ve genel bir tartışma sırasında, yerel, ulusal, bölgesel veya küresel seviyelerdeki adil geçiş tartışmalarında daha kapsayıcı bir diyalog ve bu tartışmalara daha kapsayıcı bir katılım oluşturmak için neler yapılabileceğini araştırmıştır. Temel tavsiyeler aşağıdakileri içermiştir:

- **Yerel ve ulusal düzeylerde:** Küresel ve ulusal aktörler, yerel kuruluşların enerji geçişleriyle ilgili konulara dahil olma kapasitelerine yatırım yapmalı ve geçiş planlamasıyla ilgili tartışmaların koşullarını basitleştirmek ve bunların yerel söylemle ilgisini dile getirmek için çalışmalıdır. Sivil toplum, ihtiyaçları ve öncelikleri yerel ve topluluk düzeyinde açık bir şekilde dile getirmek için çalışmalı ve bu önceliklerin değişen yerel ve ulusal siyasi gündemlerle nasıl bağdaştırılacağını değerlendirmelidir. Sivil toplum, çeşitli sivil katılım forumlarının beklentilerini ve bunların sağlayabileceklerini birbirleri ile uyumlu hale getirmek ve tartışmaları adil geçişlerin sağlanması üzerinde etkilere sahip olan harekete geçirici unsurlara ve amaçlara odaklamak için birbirleriyle ve hükümet aktörleriyle birlikte çalışmalıdır.

- **Bölgesel ve küresel düzeylerde:** Sivil toplum, şu anda kadar büyük ölçüde dışlandığı iklim müzakerelerine entegrasyonunu (sadece dahil edilmesini değil) savunmaya devam etmelidir. Küresel sivil toplum ve kurumlar, küresel ve bölgesel standartların, tanımların, normların ve katılım süreçlerinin şekillendirilmesi için yerel seslere daha fazla alan açılması amacıyla baskı yapmalıdır. Sivil toplum, COP gibi küresel etkinliklerden önce, enerji üreticileri, hükümetler ve kurumlara yönelik ortak bir çerçeve ve istek kümesi oluşturmak için ülkeler genelinde çalışmalıdır. Bağışçılar, sivil alanı ve halk katılımını genişletmeye odaklanmış fon sağlayıcılar ile enerji geçişlerine ilişkin çalışmaları destekleyen fon sağlayıcılar arasında bağlantılar kurmak ve bunların arasındaki bölünmeleri ortadan kaldırmak için çalışmalıdır.

- **Genel olarak:** Sivil toplum, farklı perspektiflerin adil geçişlere ilişkin tartışmalarını ortak uzlaşma alanlarına dayandırmak amacıyla, ortak amaç ve vizyonların yanı sıra ortak başlangıç noktaları ve uzlaşma alanları bulmak için çalışmalıdır. Söz konusu ortak uzlaşma alanları, mevcut maden çıkarma projelerinin olumsuz etkilerini ve fosil yakıt bağımlılığından geçiş yapmaya ilişkin müzakerelere ve karar verme süreçlerine sivil toplum katılımının önemini vurgulayan stratejik iletişim kampanyaları için temel oluşturabilir.

Sonraki Adımlar ve Daha Fazla Katılım

Birçok bakımdan bu tartışmalar - sivil alanın kapatılması konusunda dünya genelindeki başlıca eğilimleri ortaya koyarak, maden çıkarma yönetişiminin iyileştirilmesine ve sivil alanın genişletilmesine yönelik amaçlarda ve stratejilerde uygun düzenlemeler yapılması konusunda bilinçli ve stratejik düşünme ihtiyacını vurgulayarak ve bu amaçlara ulaşmaya yönelik bir dizi mevcut ve potansiyel yolu araştırarak - maden çıkarma yönetişimi ve sivil alana ilişkin diğer müzakereler için bir başlangıç noktası oluşturmuştur. Yukarıdaki özette belirtildiği gibi, bu çalışmanın ileri taşınmasında öncelik verilmesi gereken temel unsurlar aşağıdakileri içermektedir:

Fotoğraf: Suthep Kritsanavarin

- Bu konulara katılmak için, hem ulusötesi erişime hem de yerel derinliğe sahip koalisyonlar kurmanın ve bunları genişletmenin ve diğer sektörlerden aktörlerin yanı sıra farklı uzmanlıklara sahip sivil toplum aktörlerinin dahil edilmesinin değeri;
- Fiziksel ve dijital güvenliği desteklemeye yönelik kaynaklar sağlarken, yerel sivil toplum aktörlerinin maden çıkarma ve sivil alan konularına katılma ve yerel, ulusal ve küresel müzakerelerde yerel toplulukların ihtiyaçlarını ve önceliklerini temsil etme kapasitesine yatırım yapmanın önemi;
- Sadece hükümetler, kurumlar ve şirketler tarafından politikalar oluşturulmasına değil, aynı zamanda sahadaki etkilerin sağlanması için bu politikaların uygulamasının desteklenmesine ve izlenmesine yakından katılma gereksinimi ve
- Bu çalışmaları ilerletmek için, çeşitli paydaşlarla bağlantı kurma yoluyla yeterince kullanılmayan olanakların bulunmaya devam etmesi ve devam eden sektörler arası diyalogun bu olanakların kullanılmasındaki faydası.

Maden çıkarma endüstrilerinin daha eşitlikçi ve sürdürülebilir yönetimini ve bu endüstrilerin yönetişimine daha kapsayıcı ve gerçek bir halk katılımını desteklemek amacıyla, bu alanlardaki işbirliğimizi ve koordinasyonumuzu daha da geliştirmek için bu otumlardaki katılımcılarla ve diğer ortaklarla birlikte çalışmayı sabırsızlıkla bekliyoruz.

Ek: İlgili Kaynaklar Seçmesi

Anderson, C. ve ark., Covid Zamanında Sivil Alanda Yol Bulmak: Sentez Raporu (2021)

https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/16602/NCS_SynthesisReport_Final.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Bantay Kita, A Threshold Crossed: Philippines NRG Civic Space Report 2021 (Aşılan Bir Eşik: Filipinler NRG Sivil Alan Raporu 2021)

<http://www.bantaykita.ph/for-publications/report-on-civic-space-in-natural-resources-governance-in-the-philippines>.

Business & Human Rights Resource Centre (BHRRC), *Hearing the human: Ensuring due diligence legislation effectively amplifies the voices of those affected by irresponsible business* (İnsanlara kulak vermek: Durum tespiti mevzuatının, sorumsuz işletmeler tarafından etkilenen kişilerin seslerini etkili bir şekilde yükseltmesini sağlamak) (Ekim 2021) <https://www.business-humanrights.org/en/from-us/briefings/hearing-the-human-ensuring-due-diligence-legislation-effectively-amplifies-the-voices-of-those-affected-by-irresponsible-business/>.

BHRRC & International Service for Human Rights, *Shared Space Under Pressure: Business Support for Civic Freedoms and Human Rights Defenders* (Baskı Altında Ortak Alan: Sivil Özgürlükler ve İnsan Hakları Savunucuları için İş Dünyası Desteği) (Ağustos 2018)

<https://ishr.ch/defenders-toolbox/resources/business-concrete-ways-to-support-human-rights-defenders-2/>.

BSR, "Impact-Based Materiality: Why Companies Should Focus Their Assessments on Impacts Rather Than Perception," (Etki Temelli Maddesellik: Şirketler Değerlendirmelerini Neden Algıdan Ziyade Etkilere Odaklamalı), 3 Şubat 2022

<https://www.bsr.org/en/our-insights/blog-view/impact-based-materiality>

Civicus, *Civic Space under Threat in Extractive Industries Transparency Initiative Countries* (Maden Çıkarma Endüstrileri Şeffaflık İnisiyatifi Ülkelerinde Sivil Alan Tehdit Altında) (Ağustos 2017) <https://civicus.org/index.php/media-resources/reports-publications/2915-report-civil-society-rights-and-the-extractive-industries>.

Columbia Center on Sustainable Investment (CCSI), "Politics of Extractive Industries" (Maden Çıkarma Endüstrilerinin Siyaseti)

<https://ccsi.columbia.edu/content/politics-extractive-industries>.

CCSI, *Unlocking the Power of Reformers to Achieve Better Progress on Extractives Governance* (Maden Çıkarma Yönetişiminde Daha İyi İlerleme Sağlamak için Reformcuların Gücünü Serbest Bırakmak) (2022) <https://ccsi.columbia.edu/content/empowering-and-incentivizing-reformers>.

International Center for Not-for-Profit Law (ICNL) & European Center for Not-for-Profit Law (ECNL), "COVID-19 Civic Freedom Tracker" (COVID-19 Sivil Özgürlük İzleme Çalışması) <https://www.icnl.org/covid19tracker/>.

ICNL ve Publish What You Pay (PWYP), *Assessing civil society engagement in the EITI process: A guide to providing validation inputs on EITI Requirement 1.3* (EITI sürecine sivil toplum katılımının değerlendirilmesi: EITI Gereklik 1.3 konusunda onaylama girdileri sağlamak için bir kılavuz) (Eylül 2021) <https://www.icnl.org/post/assessment-and-monitoring/assessing-civil-society-engagement-in-the-eiti-process>.

Institute of Development Studies (IDS), "Making Space for Dialogue on Just Transitions in Africa's Oil and Gas Producing Regions" ("Afrika'nın Petrol ve Gaz Üreten Bölgelerinde Adil Geçişlere İlişkin Diyalog için Yer Açmak") <https://www.ids.ac.uk/projects/making-space-for-dialogue-on-just-transitions-in-africas-oil-and-gas-producing-regions/>.

Natural Resource Governance Institute (NRGI), "National Oil Companies and Climate Change" Doğal Kaynak Yönetişimi Enstitüsü (NRGI), "Ulusal Petrol Şirketleri ve İklim Değişikliği" <https://resourcegovernance.org/analysis-tools/collection/national-oil-companies-and-climate-change>.

NRGI, *Risky Bet: National Oil Companies in the Energy Transition* (Riskli Bahis: Enerji Geçişinde Ulusal Petrol Şirketleri) (Şubat 2021) <https://resourcegovernance.org/analysis-tools/publications/risky-bet-national-oil-companies-energy-transition>.

Newell, P., *Power Shift: The Global Political Economy of Energy Transitions* (Güç Kayması: Enerji Geçişlerinin Küresel Siyasi Ekonomisi) (2021) <https://www.cambridge.org/core/books/power-shift/BC373DB26526B863BEBD94203A97B024>.

Red Latinoamericana Sobre Las Industrias Extractivas, *La participación ciudadana en el sector extractivo en siete países de América Latina* (Yedi Latin Amerika ülkesinde madencilik sektöründe yurttaş katılımı) (2020) <https://redextractivas.org/catalogo/boletines/la-participacion-ciudadana-en-el-sector-extractivo-en-siete-paises-de-america-latina/>.

Zero Tolerance Initiative, *Enough! Pledging zero tolerance to attacks against environmental and human rights defenders* (Yeter! Çevre ve insan hakları savunucularına yönelik saldırılara karşı sıfır hoşgörü taahhüdü) (Kasım 2019) <https://www.zerotoleranceinitiative.org/enough>.

İletişim

Herhangi bir soru sormak veya ilave bilgi almak, daha kapsamlı araştırma için konu önermek veya maden çıkarmayı ve sivil alanı ele alan gelecekteki toplantılara dahil olmak isterseniz, lütfen bu serinin koordinasyon komitesi üyelerinden herhangi biriyle iletişime geçin:

Leila Kazemi,
leilakaz@gmail.com
(Danışman, CCSi)

John Gaventa,
J.Gaventa@ids.ac.uk
(IDS)

Nikhil Dutta,
ndutta@icnl.org
(ICNL)

Rosie McGee,
R.McGee@ids.ac.uk
(IDS)

Suneeta Kaimal,
skaimal@resource
governance.org
(NRGI)

Sarah Gardiner,
sarah.gardiner@ox
fam.org (Oxfam
America)

Matthieu Salomon,
msalomon@resource
governance.org
(NRGI)

Joe Bardwell
jbardwell@pwyp.org
(PWYP)

ICNL
INTERNATIONAL CENTER
FOR NOT-FOR-PROFIT LAW

**institute of
development
studies**

OXFAM

**Natural
Resource
Governance
Institute**

**PUBLISH WHAT
YOU PAY**